

Lustrum

Sollemnia aedificii a. D. MCMXI inaugurati

Separatum

Lustrum

Ménesi út 11–13.
Sollemnia aedificii a.D. MCMXI inaugurati

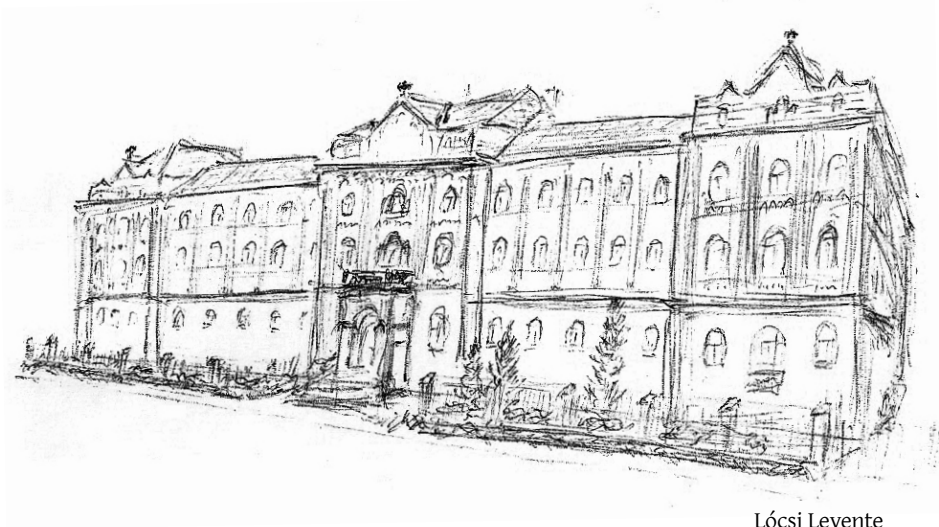
Ediderunt
László Horváth, Krisztina Laczkó, Károly Tóth,
et
András Péterffy (Appendix)

Typotex Kiadó–Eötvös Collegium
Budapest, 2011

Sumptibus NKA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

© Auctores et compositores, 2011
ISBN 978 963 279 441 9

Lócsi Levente

Mezey Barna

Rektor, Eötvös Loránd Tudományegyetem

A Trefort Ágoston miniszter által már 1875-ben tervezett, a szegény sorsú tanárjelöltek képzésére szolgáló internátusi intézmény 20 esztendő múltán, 1895-ben valósulhatott meg az Eötvös Collegium felállításával, amelynek feladatául szabták, „hogy a budapesti főiskolák érdemesebb hallgatóinak, akik a tanári pályára készülnek, tisztos együttélésben megadjon minden segítséget arra, hogy egyetemi tanulmányaik alatt szakpályájukra elméletileg és gyakorlatilag kellőképp előkészülhessenek”. A 1895-ös kapunyitás báró Eötvös Lorándnak köszönhető, akinek „a tanárjelöltek bennlakó intézete” címén az állami költségvetésben 15 000 Ft-ot sikerült előirányoztatnia. A miniszteri bársonyszékben őt követő Wlassics Gyula támogatva az elképzelést véglegesítette a koncepciót, és az intézetnek nevet is adott, amely így „Báró Eötvös József Kollégium”-ként működött tovább. Az eredetileg a Kerkápoly–Bodor Alapítvány Csillag utcai házában, bérelt helyiségekbe telepített intézet 1910-ben költözködtetett át jelenlegi helyére a Ménesi út 11. szám alatti kétholdnyi területen emelt, Alpár Ignác tervezte, szép szecessziós épületbe. Az alig két esztendő alatt felépített kollégiumban 1910-re már 80 állami ösztöndíjas hallgató tanulhatott, hogy 1911-ben a végleges keretlétszám 100-ban állapíttassék meg. Az Eötvös Collegium falai között máig több száz hallgató végezte tanulmányait, és vitte szerte a világba a Collegium és a magyar pedagógia hírét, nevét. Eötvös collegista volt Bartoniek Géza, Csűrös Zoltán, Gombocz Zoltán, Horváth János, Izsák Imre, Keresztury Dezső, Kodály Zoltán, Kosáry Domokos, Kuncz Aladár, Laczkó Géza, Mauritz Béla, Pais Dezső, Szabó Dezső, Szádeczky-Kardoss Elemér, Szekfű Gyula, Szöllősy András, Vendl Aladár, Zemplén Géza, Zólyomi Bálint és sokan mások, akiknek a nevét felsorolni hosszú időt venne igénybe. Ami lényeges, hogy a magyar szellemi élet meghatározó egyéniségei nevelkedtek és képezték magukat az Eötvös Collegiumban.

A Királyi Magyar Tudományegyetem, a Pázmány Péter Tudományegyetem, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem értelemszerűen fontos szerepet játszott a Collegium életében, de az a szoros kötés, amely most jellemzi a két intézmény kapcsolatát Tóth Gábor egyetemi docensnek köszönhető, aki az 1950-ben diákszállóvá alakított kollégium helyén a régi szellem és a hagyományok felélesztésével újra életre hívta az Eötvös Loránd Tudományegyetem Eötvös József Kollégiumát, amelyet a 70-es évek közepétől intenzíven támogatott az Eötvös Collegium volt tagjaiból álló Baráti Kör, többek között Köpeczi Béla, Szabó Zoltán

Gábor, Benda Kálmán és Borzsák István vezetésével, majd 1990. december 20-án Göncz Árpád és Andrásfalvy Bertalan részvételével sor került a Collegium rehabilitására is, amely átmenetileg a művelődési és közoktatási miniszter irányítása alá került, hogy néhány év múltán az Eötvös Loránd Tudományegyetem részeként működjön tovább.

Az 1635-ben alapított ELTE az ország „első egyeteme”, valódi nemzeti intézmény – és valódi nemzeti intézménynek nevezhetjük az Eötvös Collegiumot is, amelynek neve régóta egybefonódott a magas tudományos minőség képzetével. Az ELTE a legkiválóbb fiatalok első számú célintézménye, hazai tekintélye megkérdőjelezhetetlen. A bölcsészet-, a természet-, valamint az informatikai tudományokkal foglalkozó diákjaink közül is csak a legkiválóbbaknak van lehetősége bejutni az Eötvös Collegiumba. Itt szakkollégistának lenni rangot jelent: a Collegiumba befogadott hallgatók a legkiemelkedőbbek az ígéretes tehetségek közül.

A Collegium mindenkori célja volt a legkitűnőbb hallgatók minőségi képzése, egyfajta elitképzés, amely a szociális gondoskodás és a megkülönböztetett bánásmód jellegzetes keverékeként kritikai szellemű, minőséget támogató, gondolkodó és a magyar pedagógiának hírnevet szerző kiválóságok sorát biztosította hazánkban. Nem csupán oktatóintézmény ez a kollégium, hanem valódi közösség, otthon, hallgatók és oktatók együttgondolkodó baráti köre, amelyet találóan jellemez Laczkó Géza visszaemlékezése: „Ő, igen, lehetetlen el nem melegednem, ha rá s a Collegiumban töltött évekre gondolok. Valami derült és könnyű hála, Monsieur Bergeret okoskodó melankóliája száll meg, s le is írom keresetlenül és válogatatlan mindazt, amit az emlékezés tengerrengése tudatom fölé dob, leírom hálámat és köszönetemet, örömet, hogy én is »tag« voltam, megtehetem: szabad ember vagyok.”

Nagy szeretettel köszöntöm a Ménesi úti épületének századik születésnapját ünneplő Eötvös József Collegiumot, az ELTE legrégebbi, nagyhírű szakkollégiumát. Méltó tanúságtétel volt az a nemzetközi konferencia-sorozat, amellyel a kollégium mai és egykori hallgatói, meghívott külhoni előadói megemlékeztek az eseményről. A szerteágazó és impozáns program jelzi ennek a szellemi műhelynek a kvalitásait és a benne rejlő lehetőségeket.

Az elmúlt évtizedekben a felsőoktatás szerepében bekövetkezett változások, a radikális létszámemelkedés, az európai tendenciákat követő adaptációs kísérletek és reformok sok tekintetben új pályára állították a magyar egyetemeket. A változások közepette különösen nagy szükség van állandóságot jelentő, biztos viszonyítási pontokra. Magától értetődő, hogy számunkra továbbra sem kérdés az ELTE lényegéből fakadóan az elitképzés képviselése és szorgalmazása. Az ELTE-stratégia a minőség stratégiája. Célunk tehát nem lehet kevesebb, mint a kiválóság fenntartása az egyetemen, a nemzeti értelmiség kinevelése, a nemzeti

műveltség továbbadása. Ennek a törekvésnek, a tradicionálisan magas színvonal megőrzésének kiemelt fontosságú területei a tehetséggondozás feladatát vállaló szakkollégiumok.

2010-ben már elmondhatjuk: létrejött az egyetemen a teljes ELTE-tudáspalettát lefedő szakkollégiumi hálózat. A tehetséggondozás mintegy keretet adhat az elit-képzésnek, az átgondolt kiválasztásnak. De a tehetséggondozás feladata a hátrányos helyzetű, kiváló képességű tanulók kiválasztása és pályára állítása is. A jövőben is szükség lesz tehát e terület támogatására, fejlesztésére, amelynek régi sikertörténete, követendő példája a Collegium.

1895-ben, amikor az ELTE névadója, báró Eötvös Loránd megalapította az Eötvös József Collegiumot, a cél a színvonalas tanárképzés kereteinek megteremtése volt. Ez is tökéletesen az ELTE mai profiljába illeszkedő feladat: kiemelt felelősséget viselünk a jövő tanárainak oktatásáért, hiszen karaink az óvodától az egyetemig az oktatás minden szintje és színtere számára képeznek pedagógusokat. Az Eötvös Collegium által is képviselt tudós-tanár eszmény nem vesztette el a fontosságát. Tehetségek és tudós tanárok nélkül elképzelhetetlen a magyar nemzet sikeres jövője a huszonegyedik században.

Eötvös Loránd annak a reményének adott hangot a Gellért-hegyi épület avatásán mondott beszédében, hogy „ez a kollégium, melyet ma barátaink és jóakaróink fényes környezetében felavatunk, rendeltetésének mindig meg fog felelni, munkásokat nevelve nemzetünknek, kik műveltségét mélyen alapozni, szélesen kibővíteni és ékességeivel az egész világon látható magasságra emelni fogják”. Ha végigpillantunk az elmúlt száz évben az Eötvös Collegiumban végzett hírességek, tudósok, művészek és közéleti személyiségek lenyűgöző listáján, láthatjuk, hogy a kezdeményezés beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Az alapító szavait követve „erős hittel, bátran nézünk a jövőbe”, és nem kívánunk egyebet, mint hasonló eredményeket a következő száz esztendőre!

Tartalomjegyzék

<i>Laudationes externorum</i>	9
René Roudaut	11
François Laquièze	14
Monique Canto-Sperber	15
Salvatore Ettore	16
Andrea Ferrara	18
Chiara Faraggiana di Sarzana	21
P. J. Rhodes	23
Herwig Maehler	24
Chris Carey	26
Mike Edwards	28
Shawn Gillen	29
Nikolaus Hamm	32
Elisabeth Kornfeind	34
Leonore Peer	36
Christian Gastgeber	38
Hermann Harrauer	42
Herbert Bannert	45
Jana Grusková	46
Christine Glaßner	47
August Stahl	48
Javier Pérez Bazo	50
Alicia Gómez-Navarro	52
 <i>Laudationes Hungarorum</i>	 57
Réthy Miklós	59
Hoffmann Rózsa	61
Dux László	65
Mezey Barna	67
Szepessy Tibor	70
Hiller István	73
Keszei Ernő	74
Dezső Tamás	76
Kozma László	77

Soós Anna	79
Pintér Károly	82
Kátai Zoltán	84
Körmendy Mariann	85
Karsai György.....	87
Kincses János	90
<i>Rectores</i>	93
Conspectus	95
Gerevich Tibor: Az Eötvös Collegium története – Bartoniek Géza (1854–1930)	96
Kiss Jenő: Gombocz Zoltán életéről és munkásságáról	103
Markó Veronika: Szabó Miklós	113
Nagy János: Keresztury Dezső	126
Pál Zoltán: Lutter Tibor	132
Szijártó István: A világra nyitott ablak	136
Vekerdy József	145
Bertényi Iván: Igazgatói működésem az Eötvös József Collegiumban (1993–1996) . . .	147
Bollók János.....	149
Takács László	154
<i>Historica • Res gestae</i>	161
Gángó Gábor: Eötvös József és barátai egyetemi éveiről, különös tekintettel a politikatudományi képzésre	163
Garai Imre: A magyar középiskolai tanári szakma kialakulása	176
Tóth Magdolna: „A budai parti ígéretföldje”	203
Kovácsik Antal: Az Eötvös Collegium Ménesi úti épületének felavatása a korabeli sajtó tükrében	211
Markó Veronika: Hogyan lett az Eötvös József Collegium könyvtárából az Irodalomtudományi Intézet Eötvös Könyvtára?	220
Szójka Emese: Fülep Lajos néprajzi gyűjteménye	236
Kucsman Árpád: Kémikusok a régi Eötvös Collegiumban	272
Győri Róbert: A múlttal való tudományos leszámolás – Eötvös collegista geográfusok az 1950-es években	288
Czifrusz Márton: Helyek és pozíciók újraírása – Wallner Ernő, Lettrich Edit és a hazai szociálgeográfiai iskola viszonya Mendöl Tibor örökségéhez	312
Tóth Károly: Művészettörténészek az Eötvös Collegiumban (1896–1950).....	328
Ritoók Zsigmond: Klasszika-filológia az Eötvös Collegiumban.....	345
Kucsman Árpád – Liptay György: Eötvös-kollégisták a Fasori Gimnázium tanári karában	348
Kapitány Adrienn: Az 1950-es évek a Kollégium történetében.....	365

Marafkó László: Nagyhatalmak ugratása, avagy groteszk lapok az Eötvös Kollégium félmúltjából	378
Dénes Iván Zoltán: Diákmozgalom Budapesten 1969-ben	383
Bakos István: Emlékeim a kollégista Kilencekről	401
ifj. Arató György: „Szabadság a jelszavunk” Március 15-e az Eötvös Kollégiumban, 1955–1984	410
Szabics Imre: Az Eötvös József Collegium és az École Normale Supérieure	419
Nemes Tibor: Az Eötvös Collegium és az École Normale Supérieure közötti közvetlen kapcsolatok újraélesztése a 80-as években	428
Bubnó Hedvig: Összefoglaló a collegiumi spanyol nyelvoktatásról, 1992–2010	432
<i>Historica • Magistri</i>	435
Korompay H. János: Horváth János és az Eötvös Collegium	437
Móser Zoltán: Ha a szellem napvilága ragyog	456
Farkas Zoltán et alii: Czebe Gyula élete dokumentumokban	463
Szakály Sándor: Szurmay Lajos, tábornok az Eötvös Collegiumból	553
Szávai János: Gyergyai Albert és az Eötvös Collegium	563
Ress Imre: Hugo Kleinmayr és a germanisztikai oktatás megalapozása az Eötvös Collegiumban	570
Kiss Jenő: Zsirai Miklós	579
Keszthelyi Lajos: Bay Zoltán	596
Pál Zoltán: Keresztury Dezső igazgatósága az állambiztonsági megfigyelések tükrében	599
Keszthelyi Lajos: Faragó Péter	612
Farkas Zoltán: Gyóni Mátyás	617
Papp István: Kettős ügynök – Nagy Péter, Szabó Dezső és az állambiztonság	625
Balogh Elemér: Szász Imre versus Brusznay Árpád	638
Bottyán Gergely: Antal László és a mai magyar nyelvtudomány	643
Dörnyei Sándor: Emlékezés Tomasz úrra	648
Ifj. Tomasz Jenő: Tomasz úr és az Eötvös Collegium	653
<i>Memorabilia</i>	683
„Felújítani azt, ami érdemes” – Beszélgetés Elekfi Lászlóval	685
Tóth Gábor: Az idő sodrában	709
Lekli Béla: Az Eötvös Kollégium az 1956 utáni években	836
Gereben Ferenc: Egyetemi évek (1962–1967)	838
Kósa László: Az Eötvös Kollégiumban éltem én is (1963–1967)	861
Bakos István: Az Eötvös Kollégium autonómiaöregvései és Baráti Körének megalakítása	889
Galántai Ambrus: Szubjektív történelem	899

<i>Studia Germanica</i>	923
Balázs Sára: “Freiwillig dient der Geist”: Germanistik in der Veranstaltungsreihe des Lustrum Saeculare Collegii	925
Eve-Marie Kallen: Dezső Keresztury als Kulturvermittler und Pädagoge und das Eötvös-Collegium	928
August Stahl: „Schlussstück”. Rilkes Sicht und Deutung des Todes	944
Frank Baron: Die Entstehung des Faust-Mythos im 16. Jahrhundert	962
Christine Glaßner: Zur handschriftlichen Überlieferung der Visiones Georgii	967
András F. Balogh: Schlacht der Stereotype in der Vngrischen Schlacht des Jacob Vogel	975
Ilona Feld-Knapp Cathedra Magistrorum – Lehrerforschung. Lehrer-Denken und Lehrer-Wissen	982
Géza Horváth: Elmar Tophoven, der Begründer des Europäischen Übersetzer-Kollegiums	997
Anita Czeglédy: „Schutzmarke: der Steg.” Interkulturalitätin Márton Kalász’ Lyrik	1006
<i>Studia Slavica</i>	1021
Katalin Kroó: Slawistik in der Veranstaltungsreihe des Lustrum Saeculare Collegii	1023
Urs Heftrich: Lew Tolstoi und Anton Tschechow: Zum Doppeljubiläum 2010	1025
Bettina Kaibach: Raum für Nostalgie: Steppe und Prärie in Anton Čechovs Step’ und Willa Cathers My Ántonia	1032
Wolf Schmid: Eventfulness and Context	1052
<i>Studia Classica</i>	1065
Tamás Mészáros: Klassische Philologie in der Veranstaltungsreihe des Lustrum Saeculare Collegii	1067
Mike Edwards: The Application of Criticism to Textual Criticism	1069
Herwig Maehler: Pindar und die Tyrannen	1076
P. J. Rhodes: The Erxadieis inscription	1084
<i>Artes</i>	1093
Teleki Pál, a Collegium kurátora (1920–1941)	1095
Epikus és komikus collegiumi enumeráció 1935-ből – Közreadja: Takács László	1100
Farkas Zsuzsa: Fotótörténeti adalékok az Eötvös Collegium archív fotóiról	1119
Sütle Ágnes Katalin: Az Eötvös Collegium épülete	1137
Havas László: Hadrianus mint Pseudo-Alexandros?	1146

Sántháné Gedeon Mária: Kultúraközi kommunikáció: magyarságkép az angol mint lingua franca tükrében	1156
Csuday Csaba: Az irodalom: „negatívan élni”	1161
Szlukovényi Katalin: Kollégisták, költők, korszakok: szépirodalmi hagyományok az Eötvös Collegiumban	1165
<i>Membra et alumni</i>	1179
<i>Pro patria defuncti</i>	1211
Tartalomjegyzék	1215
Appendix – Mellékletek jegyzéke	1221

Kedves Olvasó!

Önre gondoltunk, amikor a könyv előkészítésén munkálkodtunk. Kapcsolatunkat szorosabbra fűzhetjük, ha belép a *TypoKlubba*, ahonnan értesülhet új kiadványainkról, akcióinkról, programjainkról, és amelyet a www.tygotex.hu címen érhet el. Honlapunkon megismerkedhet kínálatunkkal is, egyes könyveinknél pedig új fejezeteket, bibliográfiát, hivatkozásokat találhat, illetve az esetlegesen előforduló hibák jegyzékét is letöltheti.

Kiadványaink egy része e-könyvként (is) kapható:

www.interkonyv.hu

Észrevételeiket a velemeney@tygotex.hu e-mail címen várjuk.

Kiadja az Eötvös Collegium és a Typotex Kiadó, az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: dr. Horváth László – Votisky Zsuzsa

Tördelte: Vidumánszki László

A borítót tervezte: Tóth Norbert

Terjedelem: 85,6 (A/5) ív

Nyomta és kötötte: Séd Nyomda, Szekszárd

Felelős vezető: Katona Szilvia